

ČE NEKAJ NIMA FUNKCIJE, TEGA NE NAREDIMO

VABLJENI NA
FESTIVAL BIG
ARHITEKTURA
17, VEČ NA
ZAVODBIG.
COM

Pogovor z **Basom ten Brinkejem**, Nizozemska, pogovarjala se je: **Kristina Dešman**, portret: **Janez Marolt**, fotografije: **Luuk Kramer**

Bas ten Brinke, vodja nizozemskega biroja 7of architecture, o arhitekturi razmišlja kot o skrajnem izpolnjevanju funkcije skozi estetski premislek. O svoji arhitekturi pravi, da je špartanski hipermodernizem, ki ustvarja brezkompromisne ambiente. Uspešni biro gradi na Nizozemskem in v tujini, za svoje delo pa je prejel že več nagrad, med drugim nagrado festivala World Architecture leta 2008.

Prihajate iz Almereja, nizozemskega mesta, ki so ga načrtno zgradili v sedemdesetih, danes pa je eno najhitreje rastočih mest v Evropi. Kakšni so tu pogoji za arhitekturo in možnosti gradnje?

Mesto Almere je staro ravno toliko kot jaz! Ker ni zgodovinskega ozadja, mesto ponuja več svobode, možnosti so bolj odprte. Mesto je zelo zeleno, v njem je nekaj lepih parkov. Urbanistično načrtovanje je manj zapleteno, pojavljajo pa se drugačni izzivi: v mestu se vrstijo ulice vrstnih hiš, ki niso zelo zanimive. Tudi sam sem jih v preteklosti načrtoval. Veliko je prostora za novo arhitekturo, zato je tu lažje graditi kot v

Amsterdamu ali Haagu. Sam, tudi če gradim v zgodovinskem okolju, svojo stavbo razumem kot izjavo sodobnosti. Morda je zelo tiha, nikoli pa ne posnemam zgodovinskih stavb. Saj smo vendar leta 2016, in ne 1916! Včasih v naš biro pridejo stranke, ki želijo zgraditi hišo, vendar naj bi bila ta bolj podobna kmečki hiši iz 19. stoletja kot sodobni arhitekturi, nostalgična in romantična. V takem primeru vstanem od mize, se sprehodim do okna in pogledam, ali so se pripeljali z avtomobilom. Seveda vsi pridejo z avtom, nihče se ne pripelje s kočijjo! Ko to omenim, jih večina razume, o čem govorim ...

Kaj pomeni ime vašega biroja, 7of architecture?

Zgodba je precej banalna! Konec leta 1999 sva z nekdanjo partnerico ustanovljala biro in razmišljala o primernem imenu. Želela sva ime, ki ne bi izhajalo iz najinih imen, saj nisva zanimiva midva, ampak najino delo, arhitektura. Ni pomembno, kdo dela arhitekturo, ampak to, kar dela. Zato tudi v imenu ni besede »arhitekti«, pač pa »arhitektura«. Po drugi strani pa sva želela z imenom priti na

začetek telefonskega imenika, zato sva iskala ime, ki se začne s številko. Nekega večera sva spila nekaj vina in v roke mi je prišel partneričin modrček, prebral sem številko na njem: 7of. Tako sva izbrala ime, ki dobro služi še zdaj, 17 let kasneje.

Koliko sodelavcev deluje v biroju?

Trenutno nas je sedem, načrtujemo pa povečanje. Pred dvema letoma in pol sem prevzel podjetje, tako da imamo zdaj priložnost za širitev. To sem si vedno želel! V kontekstu Nizozemske smo majhen biro, morda bi se lahko šteli med srednje velike. Zaradi krize so številni arhitekti izgubili delo, kar več kot polovica jih je trenutno brez dela. Celo veliki biroji, ki so nekoč zaposlovali po 40 ljudi, so se zmanjšali na 20 ali celo 10 zaposlenih. Na Nizozemskem kriza v gradbeništvu še vedno traja, kar seveda pomeni, da je težko dobiti delo, ampak je zato toliko bolj zanimivo. Po drugi strani pa greš iz krize lahko le navzgor, ne pa navzdol!

V enem od vaših videov sem opazila, da uporabljate zanimiv izraz, svojo arhitekturo

Hlev za ovce, 2008, Almere, Nizozmeska

označujete za hipermodernistično. Kaj natančno mislite s tem izrazom?

Modernizem se nanaša na modernizem štiridesetih, ko so se začele graditi preproste funkcionalne stavbe. Arhitektura je začela dosledno upoštevati funkcionalnost, okna so postala velike steklene stene, razporeditev prostorov se je spremenila. V našem biroju pa delamo hipermodernizem, saj smo funkcionalnosti zavezani še bolj kot v štiridesetih. Če nekaj nima funkcije, tega ne naredimo. To je pomembno pravilo, ki se ga v biroju držimo: če ni funkcionalno, tega sploh ne pokaži! Seveda pa je poleg funkcije pomembna tudi lepota, saj le tako lahko ustvariš arhitekturo. Naša arhitektura je zelo taktalna, veliko se ukvarjamo z izborom materialov in ustvarjanjem atmosfere. Zato pa naša dela niso sterilna in ne bi mogli reči, da so minimalistična.

S kakšnimi projekti se večinoma ukvarjate, bolj z zasebnimi ali z javnimi stavbami?

Nekje pol – pol. Hiše, ki jih načrtujemo, stanejo med 200.000 in 250.000 evrov, vendar pa nas proračun naročnikov ne omejuje tako zelo. Tudi za veliko manj denarja se da zgraditi dobro hišo, če

imajo stranke rade arhitekturo in si želijo dobrega produkta. Vsekakor iščemo svojo nišo: naša dela so zelo funkcionalna, zaradi vzdušja, ki ga ustvarimo, pa so tudi topla. Čeprav so naše stavbe preproste in pogosto niso niti zelo velike niti zelo barvite, jim posvetimo veliko časa. Morda je naša posebnost, da veliko delamo v zelo občutljivih okoljih: če nekdo potrebuje paviljon v parku, hlev za ovce ali anteno za mobilne telefone, bo poklical nas. V tem smo drugačni od ostalih nizozemskih arhitektov.

Pogovoriva se o leseni gradnji. Ali je les na Nizozemskem pogost gradbeni material?

Zgodovinsko se les ni veliko uporabljal, saj je na Nizozemskem veliko gline in se zato večinoma gradi z opeko. No, les so uporabljali za okenske okvirje, včasih za kak pomožni objekt. V zadnjem času ga arhitekti vse pogosteje uporabljamo kot fasadno oblogo. Kot konstrukcijski material pa je uporabljen razmeroma redko.

Nizozemsko podnebje je omejitveni dejavnik pri uporabi lesa, saj se lesa ne da pustiti neobdelanega ali nepobarvanega, še posebej smrekovega lesa. Če ga pustiš neobdelanega, propade v letu

ali dveh, nekoliko zaradi soli v ozračju, pa zaradi plesni in velike zračne vlažnosti. Verjetno zato les ni tradicionalen gradbeni material. Zdaj se največ uporabljata klek in macesen, ki večinoma prihaja iz Sibirije. Kar zadeva zakonodajo, je gotovo lažje graditi z opeko. Prav tako ni državnih spodbud za gradnjo z lesom. Les je zaradi zgornjih razlogov problematičen za vzdrževanje, saj ga je treba na novo prebarvati in zaščititi vsaka tri leta. S stališča arhitekture pa so problematični stiki, saj morajo biti zanesljivi. Zakonodaja zato zahteva, da dokažeš, da jih znaš uporabljati.

Kljub težavam pa v vašem biroju pogosto uporabljate les, primer je projekt Hlev za ovce (Sheep stable) v Almereju. Kako ste pri tem projektu uporabili les?

Hlev za ovce je hibrid: nosilna konstrukcija je jeklena, saj bi bili leseni nosilci zaradi ukrivljenosti preveliki. Jekleni nosilec ima premer 22 centimetrov, nosilec iz lepljenega lesa pa bi moral biti debel vsaj 1 m. Stavba je dolga kar 40 metrov in želeli smo, da se od znotraj začutijo njene dimenzije. Jekleni nosilci odprejo prostor. Tudi fasada je zanimiva, od znotraj in od zunaj, tako da smo

Kmetija za ljubljence, 2008, Almere, Nizozemska

jo želeli poudariti s kontrastom jeklenih nosilcev. Nosilci so nameščeni v 3,4-metrskih presledkih, med njimi so leseni nosilci in lege, prekrti z deščicami orjaškega kleka (*Thuja plicata*) treh velikosti. Te so pritrjene s številnimi žebli. Izvajalci so najprej želeli uporabiti pnevmatske pištole za žeblje, a se je to izkazalo za nemogoče, ker je konstrukcija gibljiva. Zraven nosilcev je fasada zelo trdna, v sredini med njimi pa je zelo gibljiva. Pritisk v žebjalniku bi bilo treba prilagajati za vsak žebelj posebej. Tako so izvajalci na koncu vse žeblje zabili na roke. Začutili so povezavo s stavbo in v delu res uživali!

Kmetija za ljubljence (petting farm) je po drugi strani povsem lesena. Stavba je namreč morala biti kar se da lahka, saj je zgrajena na obstojčih temeljih. Nekdanja stavba je zgorela, mi pa smo na njenem mestu zasnovali novo z dvema etažama.

Kakšna se vam je zdela izkušnja gradnje z lesom?

Les imam rad, ker je živ in topel material. Potruditi pa se moraš, da je videti sodobno, saj se kaj lahko zgodi, da deluje zastarelo. Za naš način dela in arhitekturo je zelo primeren, saj je zelo taktilen. Sam še posebej uživam v snovanju detajlov in spojev, saj je pri tem toliko različnih možnosti. Žeblje lahko pokažeš, lahko jih prekriješ, ali pa jih povsem skriješ na zadnji strani spoja. To, kaj

pokažeš in kaj skriješ, je vprašanje estetike, kar je tema, ki me v arhitekturi zelo zanima. S stavbo želiš nekaj izraziti in pri tem želiš uporabiti primeren material.

Kaj pa pri Stanovanjski hiši 2.o, ste tam les uporabili le za fasado ali tudi za konstrukcijo?

Hiša ima leseno le fasado in okenske okvirje. Uporabili smo odprto fasado, pod katero mora biti vodotesni sloj, saj na Nizozemskem dež pogosto pada povsem vodoravno zaradi močnega vetra. Hiša je preprosta, projekt je bil narejen z malo denarja. Ampak tudi tu smo les uporabili tako, da poudari najboljše lastnosti hiše: leseni so stopnice in okvir velikega okna. Pogled skozi največje okno smo namenili hoji po stopnicah, saj lahko le tako izkoristiš pogled po vsej njegovi višini. Običajno bi bilo največje okno v dnevni sobi, toda pomislili smo: »Kdo sedi v dnevni sobi in gleda skozi okno?« Tam po navadi počnemo druge stvari: beremo, gledamo televizijo in se pogovarjamo. Po drugi strani pa lahko pri hoji po stopnicah vedno občuduješ pogled.

S kakšnimi projekti se ukvarjate trenutno?

Trenutno načrtujemo središče za obiskovalce zasebnega grajskega poslopja v bližini Haaga. Grad je spomeniško zaščiten in je trenutno edini grad na Nizozemskem, ki je v zasebni lasti in se

uporablja kot stanovanjska stavba. Lastniki so želeli v grajskem parku zgraditi središče za obiskovalce, v katerem bi jih lahko sprejemali in kjer bi bila tudi kavarna. Do sedaj so namreč obiskovalce sprejemali kar v svoji predsobi. Povabili so štiri biroje in na koncu izbrali naš projekt, čeprav smo zahtevali najvišjo ceno.

Ko so nas povabili k sodelovanju, nam je vodja projekta predlagala rok tri tedne za idejni projekt in deset tednov za končni projekt. Prosili smo jo, če lahko roka obrne. Vsak projekt vedno dobro premislimo, kar traja nekaj časa. Idejna zasnova je proces in vse ideje moramo dobro prebaviti! O projektu moraš sanjati, ideje prepsati, projekt te mora razjeziti, o njem moraš podvomiti. Vse to potrebuje svoj čas, nekako tako kot dozorevanje vina ali piva.

Pogovarjala sva se o tem, kaj gradite po navadi, zanima pa me, kaj si najbolj želite zgraditi.

O tem se v biroju veliko pogovarjamo! Ena od naših želja je zgraditi stanovanjsko stavbo z 20–30 stanovanji, ki bi ponudila zelo dobro življenjsko okolje. Druga naloga, ki me osebno zelo zanima, so dizajn hoteli. Dizajn hotel je dokaj nov turistični koncept, obstaja le kakih deset let. Zahteva veliko pozornosti do detajlov in do oblikovanja, zato bi se ga z veseljem lotil. Rad bi zasnoval idealen hotel, ki bi še posebej privlačil arhitektele!